

(אכן דעת הרמב"ם (ביאת המקדש ג, יז. דלא כרש"י ותוס' בסוגיין) שאין לוקים על הכנסת כלי שנשטמא מאב הטומאה אלא מכת מרדות. ולשיטתו אין בטומאת האבנט איסור דאורייתא משום הכנסת טומאה למקדש. ואפשר שמקור שיטתו הוא מכאן, מכך שהותר לטמא האבנט לצורך הוצאת הטומאה. עפ"י מנחת חינוך שסג, ג ועוד.

ועוד אפשר שאין איסור תורה לטמאות כלים בתוך העזרה, כי שמא לא נתרבתה טומאת פנים (בשבועות טז): אלא במקום שיש חיוב כרת, דהיינו באדם טמא, אבל בכלים אפשר שאין איסור מדאורייתא אלא להכניס טומאה מן החוץ ולא בטומאת פנים. כן חידש המנחת-חינוך שסג, טו.

ע"ע בשיטות הראשונים, בשו"ת דובב מישרים ח"ב א; שבט הלוי ח"ו קפז).

דף קה

ר"ב כהנא מסייע כהני' – ע"ע דוגמאות וציונים כעין זה, במובא בשבת נו.

'מתוך שנאמר אך אל הפרכת לא יבא יכול לא יהו כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח לעשות ריקועי פחים, תלמוד לומר אך – חלק... – לכאורה משמע שיש איסור תורה לבעל מום להיכנס בין האולם ולמזבח, ולא הותר לו אלא לצורך בניה ותיקון והוצאת טומאה. ואכן כך היא דעת הרמב"ם (ביאת המקדש ו, א). ואולם הרמב"ן (בהשגותיו לספר המצוות, סט) חולק וסובר שאין איסור תורה בכניסת בעלי מומין בין האולם ולמזבח. אין איסור אלא כשניגש אל המזבח לעבוד עבודה. (וכן נראית דעת התוס' בסוכה מד. וכ"כ הריטב"א שם וביזמא מד: ועוד).

אמנם, מדברי הרמב"ן נראה שהוא מפרש את הצורך ללימוד מיוחד להתיר כניסה לבניה ותיקון, משום איסור 'ביאה ריקנית' – כלומר ביאה שלא לשם עבודה, האסורה מן התורה אף לכהנים תמימים. אבל אין איסור מיוחד על בעלי מומין להיכנס שמה.

אלא שיש לעיין לפי שיטתו, מנין ללמוד התר לטמאים מן הכתוב הוזה המדבר על בעלי מומין, הרי לבעל-מום אין איסור כניסה מיוחד אלא משום 'ביאה ריקנית' השייך לכל הכהנים, ולא למדנו כאן אלא שכניסה לצורך תיקון והוצאת טומאה אינה נחשבת 'ביאה ריקנית', אך מנין לנו ללמוד התר לאיסור כניסת טמאים למקדש. ועוד, כיצד יתכן שטמא ובעל מום – טמא נכנס (לדעת רב חייא בר אשי), והרי לדעת הרמב"ן אין איסור לבעל מום להיכנס, שלא כטמא האסור בכניסה מצד עצמו.

ונראה שמכאן הוכיח הרמב"ם את שיטתו שיש איסור מסיים בכניסת בעל-מום אף ללא עבודה. [ומכאן למד הרמב"ם (שם א, טו) שהוא הדין לשתוי, לפרוע-ראש או לקרוע-בגדים].

ובדעת הרמב"ן צריך לומר שגם כשנכנס לתקן ולהוציא את הטומאה, נחשבת זו ל'ביאה ריקנית', כיון שאינו עובד, אלא שמשום הצורך לתקן נדחה איסור 'ביאה ריקנית'. ואם כן יש מקום ללמוד התר גם לאיסור כניסה בטומאה, כשם שנדחה איסור 'ביאה ריקנית' לצורך זה. ואף יתכן שטמא קודם לבעל מום, הגם שבטמא יש איסור נוסף שאין בבעל-מום, כי נראה שכך קבלו בהלכה, שבעל-מום איסורו חמור בביאה ריקנית מביאת תמיים. וחומר איסור זה מועיל לדחות איסור טומאה. (עפ"י חדושי הגר"ח הלוי – ביאת המקדש א, טו).

והחזון-איש (קיב, טו. ובגליונות על הגר"ח) פירש להפך: בכניסה לצורך תיקון לא נאמר בה כלל אזהרת ואל המקדש לא תבא, שענינו משום כבוד המקדש, שבכך שנכנס כשהוא בטומאה מראה שאינו נרתע מקדושתו, אבל כשנכנס לתקן אין פגם בכבוד המקדש, ומכל מקום יש בזה גדר כבוד משום ומקדשי

תיראו ומצד זה ראוי שייכנסו הנבחרים, ובוה דנו אם מעלת טהור עדיפה על מעלת תמים או להפך. [ויש להסתפק כאשר יש שם טהור ונכנס טמא, האם חייב משום ביאה בטומאה אם לאו, שאעפ"י שמתחילתו מצוה, אבל אחר שאסור לטמא ליכנס, אפשר שאם עבר ונכנס חייב משום טומאה]. ובוה מובן כיצד למדים טמא מבעל-מום הגם שבטמא יש איסור כרת ובעל-מום ב'לאו', ולהרמב"ן אפילו איסור לאו אין בכניסת בעלי מומין – אך לפי המבואר גם בטמא אין איסור בכניסה לצורך תיקון. (וכסברה זו יש בחדושי גור אריה כאן, אתר קושית התוס' על פירוש ר"ח, שאין איסור לטמא את האבנט משום שעושה כן לצורך הוצאת השרץ. ובדבריו יש חידוש נוסף, שאף על פי שמהתורה פטור על טומאת השרץ וחייב בטומאת כלי, מכל מקום הוצאת השרץ נחשבת צורך המקדש, ומותר לטמא הכלי לצורך זה. והתוס' שהקשו – כי לא מסתבר להם חידוש זה, ואולם בטומאה דאורייתא משמע שהכל מודים שאין איסור כניסת טומאה לצורך הוצאת טומאה או תיקון).

וב'אבי עזרי' (ביאת מקדש שם) חידש בדעת הרמב"ן (על פי דבריו בספר המצוות שם), שלא התירו כאן לטמא להכנס לצורך תיקון אלא בטמא שאינו מוזהר מן התורה על ביאת מקדש, [כגון טומאות מן המת שאין הנזיר מגלה עליהן], ורק בטמא כזה יש דעה שהוא עדיף על בעל מום לכניסה. אבל בשאר טמאים החייבים משום ביאת מקדש, אינם מותרים להכנס בשום אופן, שהרי אין ללמוד מן הכתוב בבעל מום, כאמור. [והוסיף: 'וחוששני לומר שגם להרמב"ם אין טמא האסור בביאת המקדש הותר ליכנס לתקן, דמנא לן שהותר ובתורה נאמרה רק להתיר בעל מום... אבל על טמא אין ריבוי...'].

'שלא התירו לך אלא משום שבות. היכא קאי – התם קאי...' – לפי פירוש הגמרא הרי זה משפט לעצמו ואינו נתינת טעם למשפט הקודם. ומצינו כמה פעמים בלשון המשנה ש'ש... משמשת כ'ז...'. ולא במשמעות הרגילה של נתינת טעם לאמור קודם. – ע' ריש ביצה ובגמרא שם ח. תענית יב: 'שהן י"ג תעניות על הצבור' – כמו 'זהן'; הוריות ב, ב; פרה ה, ה (וע"ש בתו"ט ובשאר מפרשים); בעה"מ משנה ר"ה כא: (ורש"י שם לא פירש כן); רא"ש לעיל סוף פרק שביעי. ובקרבן נתנאל שם ציין לאהלות ה, ו. (אכן בתפארת ישראל שם פירש כפי המשמעות הרגילה). וע' גם במובא בנבחים מו לפרש כן דברי המשנה שם.

ולפי"ז אין צריך להגיה [כפי המוגה בגליון] ביומא לב. בברייתא 'שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה'. (ובמקום אחר כתבנו שיש למצוא תופעה הפוכה – 'ז' המשמשת כ'ש'. ע' במובא בערכין ט.).

ז'בי שמעון אומר: מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך...' – המהרש"א כתב שלכך נאמר כלל זה כאן, מפני שזהו כלל השייך לכל דיני מסכת עירובין, שהקלו בהם בכמה מקומות לצורך מצוה ולשאר צרכים, משום שכל דיני עירובין אינן אלא מדרבנן, מגזרת שלמה וחכמי הדורות שלאחריו, ולכך ניתנה הרשות לחכמים להקל בהם לפי הצורך. (וע"ע בחדושי הנצי"ב).

ב. המכניס טמא שנטמא בשרץ או באב-הטומאה כלשהו – חייב (משום ולא יטמאו את מחניהם. וענשו מלקות במזיד. ורש"י הוסיף כרת וחטאת, והקשו עליו מדברי התורת-כהנים, שאין 'כרת' בהכנסת כלים). ואולם בכלי חרס שאינו נעשה אב הטומאה, (כי אין טומאת מדרס לכלי חרס. וגם כשנגע במת, אינו נעשה אב הטומאה מפני שאין לו טהרה במקוה, כפי שדרשו חכמים מן המקראות) – פטור. רש"י ותוס' נקטו כדבר פשוט שיש איסור תורה בהכנסת כלי טמא. וכן דעת הראב"ד. ואולם הרמב"ם (ביאת המקדש ג, יז) כתב שאין לוקין על הכנסת כלי שנטמא מאב-הטומאה אלא מכת מרדות.

ג. שרץ-מת שנמצא במקדש – לרבי יוחנן בן ברוקא, כהן מוציא בהמיינו (ולא בגופו – שלא ייטמא בעצמו), ואף על פי שטמא בכך את האבנט – עדיף לעשות כן כדי שלא לטהרות את הטומאה. רבי יהודה אומר: יוציאנו בצבת של עץ (שאינה מקבלת טומאה), ואעפ"י שמשוהה את הטומאה עד שיביא צבת, עדיף כך שלא לטמא דבר נוסף, את האבנט.

ד. מהיכן מוציאים אותו בשבת – לרבי שמעון בן ננס, מן ההיכל ומן האולם ומבין האולם ולמזבח, (אבל לא מהעזרה – משום איסור טלטול מוקצה). לרבי עקיבא, מכל מקום שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת לנכנס בטומאה, דהיינו העזרה כולה. [ושניהם מקרא אחד דרשו, בדברי הימים, בטהרת הכהנים והלויים את הטומאה אשר הוציאו מבית ה', שהכהנים הוציאו מן ההיכל לעזרה, והלויים הוציאו מהעזרה. לפירוש התוס', שורש מחלוקתם הוא אם המכניס שרץ לעזרה חייב או פטור]. בשאר כל המקומות – כופים עליו פסכתו (עד מוצאי שבת).

דף קה

קע. למי מותר להכנס להיכל כדי לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה? מהו סדר העדיפות באישים הנכנסים?

הכל נכנסים בהיכל לבנות ולתקן ולהוציא את הטומאה.

א. וכן נכנסים לבית קדשי הקדשים כדי לתקן ספר התורה אשר שם, ושלא יתעפש ויתקלקל. תוס' ב"ב יד. ד"ה שלא.

ב. יש מי שצדד לומר שאין התר להכנס אלא לצורך בניה ותיקון כאשר המקדש בנוי אך לא כאשר אין בנין כלל (ע' הר צבי כאן בשם הגר"ח זוננפלד).

מצוה בכהנים להיכנס. אין שם כהנים – נכנסים לויים. אין שם לויים – נכנסים ישראלים. מצוה בטהורים ובתמימים. ואם אין – ייכנסו טמאים ובעלי מומין. (אך אל הפרכת לא יבא. אך – חלק ומיעוט). כהנים טמאים וטהורי ישראל – לתנא שבברייתא אחת, ישראל נכנס. ולפי מה ששנה רב כהנא, כהן נכנס. וכן כהן בעל-מום וישראל תמים – באנו לאותה מחלוקת (חזון איש קיב, טו).

טמא ובעל מום – רב חייא בר אשי אמר רב: טמא נכנס [שהרי הותר בקרבנות צבור]. רבי אלעזר אומר: בעל מום נכנס [שהותר באכילת קדשים].

יש מי שצדד לחדש שלא הותר לטמאים להיכנס ולתקן או להוציא את הטומאה אלא לסוג טמא שאין בו חיוב ביאת מקדש מהתורה, [כגון טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן], אבל טמא שמוזהר בביאת מקדש וקדשיו, לא הותר (עפ"י אבי עזרי (רביעאה) א, טו).